

Ministerstwo Sprawiedliwości

Sekretarz Stanu
Arkadiusz Myrcha

BK-VII.0520.433.2024
Warszawa, 14 stycznia 2025 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 6757 złożoną przez Panią posłankę Katarzynę Kierzek-Koperską w sprawie skutków podatkowych tzw. ustawy dezubekizacyjnej, przekazaną przez Ministra Finansów do Ministra Sprawiedliwości, z prośbą o wyrażenie stanowiska w zakresie pytania nr 3, uprzejmie przedstawiam następujące informacje.

Ad 3

Zasady rozliczania kosztów procesu, w tym ewentualnego zwrotu wynagrodzenia pełnomocnika, zostały kompleksowo uregulowane w Kodeksie postępowania cywilnego.

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 1568, dalej: „k.p.c.”), w celu zagwarantowania stronom postępowania cywilnego jak najpełniejszej ochrony w postępowaniu, umożliwia występowanie im przed sądem nie tylko osobiście, ale także przez pełnomocników. Zgodnie z art. 86 k.p.c., strony i ich organy lub przedstawiciele ustawowi mogą działać przed sądem osobiście lub przez pełnomocników.

Stosownie do art. 87 § 1 k.p.c., pełnomocnikiem procesowym osoby fizycznej może być adwokat lub radca prawny (...), a ponadto osoba sprawująca zarząd majątkiem lub interesami strony oraz osoba pozostająca ze stroną w stałym stosunku zlecenia, jeżeli przedmiot sprawy wchodzi w zakres tego zlecenia, współuczestnik sporu, jak również małżonek, rodzeństwo, zstępni lub wstępni strony oraz osoby pozostające ze stroną w stosunku przysposobienia.

Ponadto w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, ustawodawca rozszerzył ww. krąg podmiotów mogących pełnić funkcję pełnomocnika pracownika lub ubezpieczonego (art. 465 § 1 k.p.c.). W tym zakresie pełnomocnikiem pracownika lub ubezpieczonego może być również przedstawiciel związku zawodowego lub inspektor pracy albo pracownik zakładu pracy, w którym miododawca jest lub był zatrudniony. W przypadku ubezpieczonego, pełnomocnikiem może być także przedstawiciel organizacji zrzeszającej emerytów i rencistów.

Dodatkowo należy zwrócić uwagę na kwestię dotyczącą podstawy umocowania. Umocowanie do działania w cudzym imieniu może opierać się na ustawie (przedstawicielstwo ustawowe) albo na oświadczeniu reprezentowanego (tzw. „pełnomocnik z wyboru”), albo może wynikać z postanowienia sądu (tzw. „pełnomocnik z urzędu”).

W przypadku ustanowienia pełnomocnika z wyboru, to strona decyduje o osobie pełnomocnika, z pomocy którego chce skorzystać. Podstawą nawiązania współpracy jest wówczas umowa zlecenia oraz udzielone przez stronę pełnomocnictwo. Uzgodnienia wymaga również wysokość należnego wynagrodzenia. Zgodnie z art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. *Prawo o adwokaturze* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1564, dalej: „u.p.o.a.”) opłaty za czynności adwokackie ustala umowa z klientem. Identycznie jest w przypadku radców prawnych. W tym zakresie zgodnie z art. 22⁵ ust. 1 ustawy z dnia 06 lipca 1982 r. *o radcach prawnych* (Dz. U. z 2024 r. poz. 499, dalej: „u.o.r.pr.”), opłaty za czynności radców prawnych wykonujących zawód w kancelariach radców prawnych lub w spółkach, o których mowa w art. 8 ust. 1, oraz zatrudnionych na podstawie umowy cywilnoprawnej ustala umowa z klientem. Strona ustanawiająca pełnomocnika z wyboru jest zatem od samego początku świadoma obowiązku poniesienia kosztów związanych z jego ustanowieniem.

Natomiast w odniesieniu do pełnomocnika z urzędu, należy zaznaczyć, że o jego wyznaczeniu decyduje sąd na wniosek osoby, która chce skorzystać z pomocy adwokata lub radcy prawnego z urzędu, o ile osoba ta jest w stanie wykazać, że nie stać jej na pokrycie kosztów pełnomocnika z wyboru. Ponadto sąd uwzględni wniosek, jeżeli udział adwokata lub radcy prawnego w sprawie uzna za potrzebny. Po przyznaniu przez sąd pełnomocnika z urzędu, konkretnego adwokata lub radcę prawnego, który będzie prowadził sprawę wyznacza odpowiednio właściwa okręgowa rada adwokacka lub rada okręgowej izby radców prawnych. Inaczej przedstawia się również kwestia wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu – jest ono przyznawane przez sąd w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie i co do zasady wypłacane jest przez Skarb Państwa. Zgodnie z art. 29 ust. 1 „u.p.o.a.”, koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu ponosi Skarb Państwa albo jednostka samorządu terytorialnego, jeżeli przepis szczególny tak stanowi. Natomiast zgodnie z art. 22³ ust. 1 u.o.r.pr., koszty pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu ponosi Skarb Państwa albo jednostka samorządu terytorialnego, jeżeli przepis szczególny tak stanowi.

Zasadą rozliczania kosztów procesu jest obowiązek ich poniesienia przez stronę przegraną. Zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c., strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Do niezbędnych kosztów procesu strony reprezentowanej przez adwokata oraz odpowiednio radcę prawnego (art. 98 § 3 w zw. z art. 99 k.p.c.) zalicza się wynagrodzenie, jednak nie wyższe niż stawki opłat określone w odrębnych przepisach, i wydatki jednego adwokata, koszty sądowe oraz koszty nakazanego przez sąd osobistego stawiennictwa strony (art. 98 § 3 k.p.c.).

Stosownie zaś do art. 98 § 1¹ k.p.c. od kwoty zasądzonej tytułem zwrotu kosztów procesu należą się odsetki, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu

świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzono, do dnia zapłaty. Jeżeli orzeczenie to jest prawomocne z chwilą wydania, odsetki należą się za czas po upływie tygodnia od dnia jego ogłoszenia do dnia zapłaty, a jeżeli orzeczenie takie podlega doręczeniu z urzędu – za czas po upływie tygodnia od dnia jego doręczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty. O obowiązku zapłaty odsetek sąd orzeka z urzędu.

Zatem w przypadku wygrania w całości sprawy przez odwołującego się od decyzji Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie (dalej: „ZER MSWiA”) pomniejszającej wysokość świadczeń emerytalno-rentowych, sąd zastosuje zasadę wynikającą z wyżej cytowanego przepisu art. 98 k.p.c., tj. zasadę odpowiedzialności za wynik procesu i zasądzi od przegrywającego na rzecz wygrywającego całość poniesionych przez niego kosztów procesu. Tym samym, odwołujący się, w przypadku ustanowienia pełnomocnika z wyboru, będzie zobligowany jedynie do tymczasowego poniesienia kosztów usług świadczonych przez tego pełnomocnika, zgodnie z zawartą z nim umową. Po wygraniu sprawy koszty te zostaną zwrócone przez stronę przeciwną – stronę przegrywającą sprawę.

Należy oczywiście wspomnieć, że ustawodawca w k.p.c. przewidział również inne zasady rozliczania kosztów procesu, które stosuje się, bądź można zastosować w zależności od okoliczności danej sprawy, takiej jak: zasada stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu, zasada kompensaty, zasada słuszności, czy też zasada zawinienia. Sąd korzysta z nich przede wszystkim w przypadku uwzględnienia lub oddalenia powództwa tylko w danej części, bądź też w przypadku postępowania danej strony w toku procesu, czy przed jego zainicjowaniem. Dla przykładu można powołać się na brak powodu ze strony pozwanej do wytoczenia przez stronę powodową sprawy, o którym mowa w art. 101 k.p.c.

Jednocześnie nie można z góry uznać, że każdy emeryt lub rencista przy wnoszeniu odwołania od decyzji ZER MSWiA będzie korzystał z usług pełnomocnika ustanawianego z wyboru. Może on bowiem zdecydować się na występowanie w sprawie osobiście, uznając, że sporządzenie takiego środka zaskarżenia i występowanie samodzielnie przed sądem nie jest dla niego skomplikowane. Może także ustanowić jako swojego pełnomocnika osobę mu bliską (art. 87 § 1 k.p.c.), a także zdecydować się na ustanowienie jako pełnomocnika – przedstawiciela organizacji zrzeszającej emerytów i rencistów (art. 465 § 1 k.p.c.).

Ponadto sytuacja majątkowa osoby uprawnionej do wniesienia odwołania może nie pozwolić jej na ustanowienie pełnomocnika z wyboru. Wówczas może zdecydować się ona na skorzystanie z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, o których mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. *o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1534), bądź też może zwrócić się do sądu o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

Należy również mieć świadomość, że nawet jeśli strona zdecyduje się występować przed sądem samodzielnie, to w razie uzasadnionej potrzeby sąd może udzielić jej niezbędnych pouczeń co do czynności procesowych, w tym dotyczących wniosku o ustanowienie

pełnomocnika z urzędu (art. 5 k.p.c.). W oparciu o aktualne brzmienie przepisów k.p.c. sąd może bowiem pouczyć stronę o możliwości zwrócenia się samodzielnie do wybranego adwokata lub radcy prawnego, jak również może pouczyć o możliwości zwrócenia się do punktu darmowej pomocy prawnej i poradnictwa, prowadzonego na zasadach ww. ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. w celu udzielenia takiej osobie pomocy w przedmiocie wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Szczegółowe informacje na powyższy temat można znaleźć na stronie: <http://darmowapomocprawna.ms.gov.pl/>.

Podsumowując, w postępowaniu cywilnym można być reprezentowanym przez pełnomocnika ustanowionego zarówno z wyboru, jak i urzędu, a w Kodeksie postępowania cywilnego przewidziano szeroki katalog podmiotów, które mogą być ustanowione jako pełnomocnicy procesowi. Stosowne przepisy wprowadzają również szereg zasad związanych z ponoszeniem kosztów procesu, jak i zwolnieniem z ich ponoszenia. W związku z tym wprowadzenie rozwiązania polegającego na obowiązku zwrotu z urzędu, poniesionych przez konkretną kategorię podmiotów w określonej kategorii spraw kosztów ustanowienia pełnomocnika, bez względu na wynik postępowania oraz bez względu na celowość ustanowienia takiego pełnomocnika, stałoby w sprzeczności z zasadą równości stron, która jest podstawową zasadą postępowania cywilnego. Z tego powodu Ministerstwo Sprawiedliwości nie planuje wprowadzenia takiego rozwiązania.

Z wyrazami szacunku
Arkadiusz Myrcha
Sekretarz Stanu
/podpisano elektronicznie/